

การศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทย และกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

A Study of Interpersonal Communication on Thai and International Film Production

อภิญา สกุลเจริญสุข. นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิเทศศาสตร์. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต.

กฤษดา เกิดดี. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Apinya Sakuljaroensuk. College of Communication Arts. Rangsit University.

Krisada Kerddee. College of Communication Arts. Rangsit University.

Email : apinnya@icloud.com, krisda.k@rsu.ac.th

Received: 18 December 2024 ; Revised: 15 January 2025 ; Accepted: 11 March 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศในขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งสองประเภท โดยไม่รวมการสื่อสารออนไลน์และสื่อโซเชียล งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยสัมภาษณ์ผู้กำกับภาพยนตร์ไทย 2 ท่าน ผู้กำกับภาพยนตร์ต่างประเทศ 1 ท่าน ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งที่มีประสบการณ์การทำงานในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศ 1 ท่านและนักแสดงที่มีประสบการณ์การทำงานในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและต่างประเทศ 1 ท่าน รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้ทำวิจัยจากสถานการณ์จริงในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยเรื่องยูเรนัส 2324 ภาพยนตร์ต่างประเทศเรื่อง THE GIRL IN THE FEATHER JACKET โดยทฤษฎีที่เป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับภาพยนตร์ และแนวคิดเรื่องการสื่อสารที่อาศัยบริบทมากและการสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อย (High context – Low context)

ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศนั้นมีความแตกต่างกัน กองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยมีลักษณะการสื่อสารที่เป็นวัจนภาษาและอวัจนภาษา เป็นการสื่อสารที่อาศัยบริบทมากมีความยืดหยุ่นสูงในการสื่อสาร มีระยะห่างระหว่างคู่สื่อสารมาก และการสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศมีลักษณะการสื่อสารที่เป็นวัจนภาษาและอวัจนภาษาแต่มีการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ระยะห่างระหว่างคู่สื่อสารน้อย

คำสำคัญ : การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม การกำกับภาพยนตร์ การสื่อสารกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทย กองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

Abstract

This research explored interpersonal communication on Thai and foreign film sets. The objective was to study communication patterns during the filming process on both types of sets, excluding online and social media interactions. This qualitative study gathered data through in-depth interviews with two Thai film directors, one foreign film director, an assistant director with experience on both Thai and foreign sets, and an actor with similar experience. Additionally, participant observation was conducted on the sets of the Thai film “Uranus 2324” and the foreign film “The Girl in the Feather Jacket.” The theoretical framework included interpersonal communication theory, intercultural communication theory, film directing concepts, and the concept of high-context versus low-context communication.

The finding revealed that interpersonal communication on Thai film sets differs from that on foreign film sets. Thai film sets are characterized by communication that is both verbal and non-verbal, heavily reliant on context, highly flexible, and maintains significant distance between those communicating. On the other hand, communication on foreign film sets is also both verbal and non-verbal, but it is more direct and involves less distance between those communicating. **Keywords:** Interpersonal Communication, Intercultural Communication, Film Directing, Communication, Thai Film Sets, International Film Sets

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การผลิตภาพยนตร์หนึ่งเรื่องนั้นหลังจากได้รับการอนุมัติการสร้างเรียบร้อยแล้ว ต้องมีการวางแผนการทำงาน เพื่อให้การถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนั้นออกมาประสบความสำเร็จ โดยขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน (พรสิทธิ์ พัฒนานนุรักษ์, 2558) และมีบุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติงาน ดังนี้

1) ขั้นตอนเตรียมงานสร้าง (Pre-Production) ขั้นตอนนี้เกิดขึ้นก่อนการถ่ายทำภาพยนตร์โดยทีมผลิตภาพยนตร์ประกอบด้วยหน้าที่หลักดังนี้ ผู้กำกับภาพยนตร์ (Director) มีหน้าที่ คือ ดูแลภาพรวมของภาพยนตร์ซึ่งบางกรณีผู้กำกับภาพยนตร์เป็นผู้เขียนบทภาพยนตร์เรื่องนั้นเอง บางกรณีผู้กำกับภาพยนตร์ได้รับคัดเลือกจากนายทุนหรือผู้อำนวยการสร้าง

1.1 ผู้กำกับภาพยนตร์ (Director) มีส่วนร่วมในการจัดหาทีมงาน นักแสดง เพื่อให้การทำงานราบรื่น

1.2 ผู้ช่วยผู้กำกับ (Director's Assistants) มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ช่วยของผู้กำกับภาพยนตร์จัดตารางการถ่ายทำ โดยการวิเคราะห์จากบทภาพยนตร์ แยกออกเป็นตารางการถ่ายทำ แยกย่อยตาม ชี้น ฉาก สถานที่ เพื่อให้ง่ายต่อการทำงาน

1.3 นักแสดง (Actor) มีหน้าที่ในการถ่ายทอดบทภาพยนตร์ผ่านการแสดงตามที่ผู้กำกับภาพยนตร์ตีความและสื่อสาร ในบางกรณีมีการนัดหมายกับผู้เขียนบทภาพยนตร์และผู้กำกับภาพยนตร์เพื่ออำบนทร่วมกัน รวมถึงการ workshop และ fitting (ลองเสื้อผ้าสำหรับการใช้ในภาพยนตร์)

1.4 ผู้กำกับภาพ (Director of Photography) มีหน้าที่ออกแบบการถ่ายทำโดยการตีความจากบทภาพยนตร์ และหารือกับผู้กำกับถึงแนวทางการนำเสนอผ่านมุมมองของกล้องถ่ายทำภาพยนตร์

1.5 ผู้ออกแบบงานสร้าง (Production Design) มีหน้าที่กำหนด และออกแบบการผลิตส่วนใหญ่ โดยคำนึงถึงภาพรวมของฉาก สี อารมณ์ของภาพยนตร์ เครื่องแต่งกายที่นักแสดงสวมใส่ให้ออกมาตรงกับที่ผู้กำกับต้องการและไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการร่วมประสมหาแนวทางการทำงาน และประเมินค่าใช้จ่ายงบประมาณในการผลิตก่อนเริ่มดำเนินการถ่ายทำภาพยนตร์

2) ขั้นตอนถ่ายทำภาพยนตร์ (Production) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการออกกองเพื่อถ่ายทำภาพยนตร์ตามแผนการทำงานที่วางไว้ ทั้งเวลา สถานที่ ตามลำดับซึ่งมีจำนวนของบุคลากรมากกว่าขั้นตอนเตรียมงานสร้าง ในหนึ่งทีมอาจแบ่งย่อยออกมาได้หลายตำแหน่ง เช่น 2.1 ทีมกำกับ ประกอบด้วย ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้ช่วยที่หนึ่ง ผู้ช่วยที่สอง 2.2 ทีมนักแสดง ประกอบด้วย นักแสดงหลัก นักแสดงสมทบ นักแสดงรับเชิญ 2.3 ทีมกำกับภาพ ประกอบด้วย ช่างภาพ ผู้ช่วยช่างภาพหนึ่ง ผู้ช่วยช่างภาพสอง ผู้ควบคุมไฟก๊สกล้อง ผู้ควบคุมไฟ 2.4 ทีมออกแบบ ประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายศิลป์ ผู้รับผิดชอบฉาก ผู้รับผิดชอบอุปกรณ์ประกอบฉาก นักออกแบบเครื่องแต่งกาย ช่างแต่งหน้า ช่างทำผม

3) ขั้นตอนหลังการถ่ายทำภาพยนตร์ (Post-Production) หลังจากถ่ายทำภาพยนตร์แล้วเสร็จขั้นตอนนี้คือการนำเอาฉากที่ถ่ายทำมาเรียง ตัดต่อ ใส่เทคนิคพิเศษ เช่น เสียงดนตรี เพลงประกอบ เสียงเอฟเฟกต์ บันทึกเสียงเพิ่มเติม ใส่ภาพพิเศษ เพื่อให้ภาพยนตร์สมบูรณ์ ก่อนนำไปเผยแพร่ กระทรวงวัฒนธรรมเปิดเผยว่า มีภาพยนตร์ต่างประเทศซึ่งได้รับอนุญาตถ่ายทำในประเทศไทย 6 เดือนแรก ในช่วงเดือน ม.ค. ถึง มิ.ย. 2567 พบว่ามีจำนวน 238 เรื่อง ลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2566 จำนวน 6 เรื่อง แต่มีงบประมาณการถ่ายทำในประเทศไทยมากกว่า 3,588 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน จำนวน 1,332 ล้านบาท คิดเป็น 59.33% กองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเดินทางมาจาก 31 ประเทศทั่วโลก โดยพบว่า ประเทศและดินแดนที่งบประมาณการถ่ายทำสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ฮองกง อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมนี โดยคัดเลือกสถานที่ถ่ายทำในประเทศไทย 49 จังหวัด พบว่ามี 6 จังหวัดที่มีกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศนิยมถ่ายทำมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร 156 เรื่อง อาทิ ถนนเยาวราช สถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) โรงหนังเก่าออสการ์ ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ อันดับ 2 ปทุมธานี 45 เรื่อง อาทิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ACTS Studio, อันดับ 3 ชลบุรี 33 เรื่อง อาทิ เกาะล้าน ถนนเลียบชายหาดพัทยา ปราสาทสังฆกรรม, อันดับ 4 นนทบุรี 22 เรื่อง อาทิ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี, อันดับ 5 สมุทรปราการ และภูเก็ต 21 เรื่องเท่ากัน โดยจังหวัดสมุทรปราการ อาทิ เมืองโบราณ ฟาร์มจระเข้สมุทรปราการ The Studio Park และจังหวัดภูเก็ต อาทิ เขตเมืองเก่าภูเก็ต หาดพาราไดซ์ พระพุทธมิ่งมงคลเอกนาคคีรี เป็นต้น (เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9670000057697> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2567) ตามข้อมูลที่ยังถึงทำให้ปัจจุบันมีบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการถ่ายทำภาพยนตร์ไทยในหลายตำแหน่งหน้าที่ต้องทำงานร่วมกับทีมงานต่างชาติมากขึ้น เพื่อที่จะผลิตภาพยนตร์ให้แล้วเสร็จหนึ่งเรื่องจึงจำเป็นต้องวางแผนการถ่ายทำและต้องใช้การสื่อสารอย่างมากทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีชาติกำเนิดและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และอีกทั้งต้องสื่อสารกันเป็นวงกว้าง เพื่อให้การถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนั้นแล้วเสร็จ ขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์นั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญ และประกอบด้วยบุคลากรจำนวนมาก ซึ่งจำเป็นต้องใช้การสื่อสารที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนในกองถ่ายทำภาพยนตร์มีความเข้าใจตรงกัน และดำเนินการได้ราบรื่นสามารถบรรลุเป้าหมายการถ่ายทำ โดยการสื่อสารหลักจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลของบุคลากรที่มีตำแหน่งสำคัญ เช่น ผู้กำกับภาพกับผู้ช่วยผู้กำกับภาพหนึ่ง ผู้กำกับภาพกับผู้ช่วยผู้กำกับภาพหนึ่งกับผู้ช่วยผู้กำกับภาพหนึ่ง นักแสดงภาพยนตร์ รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมจากสถานการณ์จริงในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยเรื่องยูเรนัส 2324 และภาพยนตร์ต่างประเทศเรื่อง THE GIRL IN THE FEATHER JACKET และประสบการณ์ร่วมของผู้ทำวิจัย โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาการสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทย
- 2) เพื่อศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศได้ทำการศึกษาและค้นคว้าเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษาตามลำดับดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) ภาทิติ ตริสกุล, วิภาณี แม้นอินทร์, และเรวดี ไวยวาสนา (2563) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลสองคนต่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคน (two-person) ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดสนิทสนมในลักษณะเห็นหน้าเห็นตากัน คู่สื่อสารทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกันตลอดกระบวนการมีลักษณะเป็นส่วนตัวและไม่เป็นทางการสูง ไม่ยึดถือรูปแบบไวยากรณ์ภาษาที่เคร่งครัดชัดเจนเหมือนการสื่อสารประเภทอื่น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างบุคคล มาเป็นกรอบในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ในเรื่อง การสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคลทำให้เราเข้าใจเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่องและยังทำให้เราทราบถึงกระบวนการในการดำเนินเรื่องของเนื้อหาในภาพยนตร์ตั้งแต่ต้นไปจนจบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลคือกระบวนการสื่อสารซึ่งบุคคลที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง และสามารถแสดงและรับรู้ปฏิกิริยาตอบกลับระหว่างกันได้อย่างชัดเจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างอิทธิพลให้เกิดขึ้นระหว่างกันทั้งสองฝ่าย 2) ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม มนุษย์มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันความต่างนี้เกิดจากการมีพื้นฐานของวัฒนธรรมต่างกัน วัฒนธรรมในที่นี้ คือ แบบแผนชีวิตทั้งหมดของสังคมมนุษย์ผ่านการเรียนรู้การมีส่วนร่วม รวมไปถึงค่านิยมในสังคม การแต่งกาย และการแสดงสัญลักษณ์ต่าง ๆ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมคือกระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์ในบริบทหนึ่ง ๆ โดยบุคคลในกระบวนการสื่อสารนั้นมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากในระดับที่มีการตีความและมีความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกันซึ่งนำไปสู่ความหมายที่ไม่เหมือนกัน ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา โดยที่วัจนภาษา คือ ภาษาถ้อยคำ ได้แก่ คำพูดหรือตัวอักษรที่กำหนดใช้ร่วมกันในสังคม หมายถึงทั้งเสียงและลายลักษณ์อักษรภาษาถ้อยคำเป็นภาษาที่มนุษย์สร้างขึ้นอย่างมีระบบมีหลักเกณฑ์ทางภาษาหรือไวยากรณ์ซึ่งคนในสังคมต้องเรียนรู้และใช้ภาษาในการฟัง พูด อ่าน เขียนและคิด การใช้วัจนภาษาในการสื่อสารต้องคำนึงถึงความชัดเจนถูกต้องตามหลักภาษาและความเหมาะสมกับกับลักษณะการสื่อสารลักษณะงานสื่อสารและผู้รับสาร และ อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำแต่เป็นภาษา ซึ่งแฝงอยู่ได้แก่กิริยาท่าทาง ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแปลความหมาย เช่น น้ำเสียง ภาษากาย การยิ้ม การสบตา การแต่งกาย ช่องว่างของสถานที่ เวลา การสัมผัส ลักษณะ ตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แม้จะไม่ใช้ถ้อยคำแต่ก็สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ ในการสื่อสารมักมีอวัจนภาษาเข้าไปแทรกอยู่เสมอทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550) แสดงทรรศนะในเรื่องการใช้วัจนภาษาไว้อย่างน่าสนใจว่าการใช้อวัจนภาษาเป็นการสื่อสารที่ไม่ใช่ภาษาพูดหรือภาษาเขียนแต่เป็นการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น กิริยาท่าทาง ซึ่งบางครั้งไม่ได้แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน การสื่อสารด้วยอวัจนภาษาของแต่ละบุคคลจะต้องกระทำให้สอดคล้องกับแต่ละวัฒนธรรมเพื่อแสดงความเคารพ การให้เกียรติหรือหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิดดังเช่น เราสามารถสังเกตเห็นถึงความแตกต่างทางด้านภาษาท่าทางได้จากสื่อต่าง ๆ หรือการพบปะพูดคุยโดยตรงกับคนต่างชาติต่างวัฒนธรรม เช่น การโอบกอดซึ่งเป็นที่เข้าใจกันดีว่าการแสดงออกดังกล่าวนี้ไม่ใช่เพียงแค่การแสดงความรักระหว่างคนในครอบครัวหรือคู่รัก แต่เป็นการทักทายในบางวัฒนธรรมพบบ่อยมากในแถบยุโรป อเมริกา

หากนำวัฒนธรรมเหล่านี้มาใช้แถบเอเชียก็อาจจะเกิดความเข้าใจผิดได้ว่าเป็นการแสดงไม่ไตร่ตรองที่มีความหมายพิเศษ ทั้งที่ผู้กระทำอาจจะไม่ได้คิดอะไรเลย เป็นเพียงการทักทายปกติธรรมดาแค่นั้นเป็นข้อพึงระวังในการใช้อวัจนภาษาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมาเป็นกรอบในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ในเรื่องการสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ กล่าวโดยสรุปว่า ภาษากายเมื่อถูกใช้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพได้มากกว่าคำพูด 3) แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับภาพยนตร์ (Boggs, 2008 อ้างถึงใน เชมพัทธ์ พัชรวิชัย, 2559) ภาพยนตร์ไทยนอกกระแสกับภาพสะท้อนปัญหาสังคม ได้กล่าวถึงงานภาพยนตร์ว่ามีความแตกต่างจากงานศิลปะเพราะภาพยนตร์เกิดขึ้นจากทีมงานหลายคน ทำให้ภาพยนตร์มีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้สูง แต่ถึงอย่างไรก็ตามภาพยนตร์ก็ยังสามารถเป็นรูปแบบได้จากความคิดของผู้กำกับ และการหลอมรวมเทคนิคต่าง ๆ ในภาพยนตร์จนเกิดเป็นรูปแบบเฉพาะตัวขึ้นมา อุตสาหกรรมภาพยนตร์ในอดีตแบ่งผู้กำกับภาพยนตร์ออกเป็นสองประเภท คือ ผู้กำกับภาพยนตร์ที่รับจ้าง ทำงานโดยการว่าจ้างจากบริษัทผลิตภาพยนตร์ ซึ่งบริษัทจะว่าจ้างนักเขียนบทภาพยนตร์ และกำหนดว่าจะให้ใครเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ โดยผู้ดูแลการผลิต จะเป็นผู้กำหนดทีมงานในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ รวมถึงนักแสดงด้วย ส่วนผู้กำกับภาพยนตร์อีกประเภท คือ ผู้กำกับภาพยนตร์ที่เขียนบทภาพยนตร์เองและนำมาเสนอขอทุนจากบริษัทซึ่งการคัดเลือกทีมงานและนักแสดงอาจเป็นการตกลงกันระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์กับบริษัทผู้ให้ทุนแต่ปัจจุบันลักษณะทั้งสองถูกรวมกัน ผู้กำกับภาพยนตร์มีโอกาสนในการคัดเลือกผู้เขียนบท และร่วมเขียนบทภาพยนตร์ด้วยตัวเอง ทำให้ผู้กำกับภาพยนตร์สามารถใส่มุมมองหรือทัศนคติของตนเอง ลงในภาพยนตร์ได้นอกจากนี้ ผู้กำกับภาพยนตร์ยังสามารถคัดเลือกทีมงานที่จะช่วยสร้างสรรค์เทคนิคเฉพาะตัวของผู้กำกับภาพยนตร์ได้ ทำให้รูปแบบของผู้กำกับภาพยนตร์มีความชัดเจนมากกว่าในอดีตซึ่งบุคลิกภาพของผู้กำกับส่งผลถึงรูปแบบในภาพยนตร์ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนในภาพรวม 4) แนวคิดเรื่องการสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก และการสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อย (High context – Low context) “การสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก” (high-context communication) (Hall, อ้างถึงใน ฤทธดา เกิดดี, 2557) เป็นการสื่อสารที่ข้อมูลข่าวสารส่วนมากอิงอยู่กับบริบททางกายภาพ หรือต้องอาศัยประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ของบุคคล โดยข้อมูลข่าวสารส่วนน้อยอิงอยู่กับการสื่อความหมายโดยรหัสทางการสื่อสารที่เด่นชัด ส่วน “การสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อย” นั้นมีความหมายตรงข้าม คือ ข้อมูลข่าวสารส่วนมากอิงอยู่กับรหัสทางการสื่อสารที่เด่นชัด มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่การสื่อสารจะอิงกับบริบทหรือประสบการณ์ กระบวนการสร้างภาพยนตร์เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายปฏิบัติงานและบุคลากรหลายฝ่าย และในกระบวนการสร้างภาพยนตร์นั้น มีกระบวนการผลิตสลับซับซ้อนและอิงกับอุปกรณ์และเทคโนโลยีจำนวนมาก จึงทำให้มีรหัสทางการสื่อสารที่มีลักษณะเฉพาะ หรือเป็นรหัสเฉพาะสาขาอาชีพอยู่จำนวนหนึ่ง ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบ High-context และ Low-context มาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย เรื่อง การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยนำมากล่าวอ้าง คือ จินดารัตน์ ธรรมรงกูญ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม:กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาประเภทของข้อบกพร่องในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และ 2) อธิบายสาเหตุของข้อบกพร่องในการสื่อสารที่พบ ในงานวิจัยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธีร่วมกันได้แก่ 1) จดบันทึกข้อบกพร่องในการสื่อสารจากสถานการณ์จริง และ 2) สัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวอเมริกันและชาวจีน ที่สามารถใช้ภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศได้อย่างคล่องแคล่วไม่ติดขัดจำนวน 18 คน จากข้อมูลที่พบผู้วิจัยสามารถจำแนกข้อบกพร่องในการใช้ถ้อยคำภาษาไทยที่ปรากฏในการสื่อสารระหว่างชาวอเมริกันกับชาวไทย และระหว่างชาวจีนกับชาวไทยออกเป็น 3 ประเภทหลักคือ 1) ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา 2) ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา และ 3) ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา เมื่อพิจารณาผลการวิจัยร่วมกับแนวคิดเรื่อง “จุดมุ่งหมายวัจนกรรม” ของซีล (Searle, 1975 อ้างถึงในจินดารัตน์ ธรรมรงกูญ, 2553)

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ประเภท 1) ข้อมูลประเภทเอกสาร คือ เอกสารกองถ่ายทำภาพยนตร์และภาพเบื้องหลัง 2) ข้อมูลประเภทบุคคล คือการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์ผู้กำกับภาพยนตร์ไทย 2 ท่าน ผู้กำกับภาพยนตร์ต่างประเทศ 1 ท่าน ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งที่มีประสบการณ์การทำงานทั้งในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศ 1 ท่าน นักแสดงภาพยนตร์ไทย ที่มีประสบการณ์การทำงานในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ต่างประเทศ 1 ท่าน และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยเรื่องยูเรนัส 2324 กองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเรื่อง THE GIRL IN THE FEATHER JACKET นำเสนอข้อมูลวิจัยโดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และภาพประกอบ โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น 1) การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยเรื่องยูเรนัส 2324 2) การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศเรื่อง THE GIRL IN THE FEATHER JACKET

สรุปผลการวิจัย

1.การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายภาพยนตร์ไทย

1.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง

ข้อมูลและการวิเคราะห์จากการสังเกตการณ์ผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งนั้น มีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกันเป็นอย่างมาก ทั้งผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งนั้น ส่วนใหญ่ทั้งสองคนคุ้นเคยทำงานด้วยกันบ่อยครั้งและเป็นผู้ที่ผู้กำกับภาพยนตร์มีความไว้วางใจเป็นอย่างมาก มีการนิยามที่ทั้งคู่ปรึกษาหารือที่เป็นการกระชับกันเบา ๆ ซึ่งเป็นสื่อสารกัน ในขณะที่นั่งอยู่หน้าจอแสดงภาพทั้งคู่ก็นั่งใกล้กันหรือยืนอยู่ใกล้กัน และกรณีที่ผู้กำกับภาพยนตร์อยู่หน้าจอแสดงภาพและผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งอยู่หน้าฉากมีการถ่ายทำสื่อสารโดยตรงไปที่ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งผ่านวิทยุสื่อสารที่แสดงถึงการสื่อสารระหว่างบุคคลเพียงสองคนเท่านั้น

ตัวอย่างการสื่อสาร ผู้กำกับภาพยนตร์กับผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง
ตัวอย่างที่1

ผู้กำกับภาพยนตร์ : พี่เต๋า ของผมโอเคแล้ว ผ่าน ตรงนั้นเป็นไงพี่ พี่โอเคมั้ย นักแสดงโอเคมั้ย

ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง : ของผมโอเคพี่ ไม่มีอะไร ไม่มีใครติดปัญหาตรงไหน กล้องโอเค นักแสดงโอเคครับ “ผมเปลี่ยน CUT (คัต)” “เป็น TWO SHOT (หุซ็อต)” เลยนะ

ตัวอย่างที่2

ผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์อยู่ที่หน้าจอแสดงภาพ จากที่นักแสดงต้องใช้สมาธิอย่างสูงและต้องแสดงอารมณ์ขึ้นดราม่า (ร้องไห้) ผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ทั้งคู่จากจอแสดงภาพด้วยกันแล้วพยักหน้า เพื่อสื่อว่าการถ่ายทำครั้งนี้เป็นที่พอใจแล้ว

ข้อมูลและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้กำกับภาพยนตร์จะเลือกผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งและผู้กำกับภาพที่มีความสนิทสนมกัน เคยทำงานร่วมกัน และเข้าใจลักษณะการทำงานของผู้กำกับภาพยนตร์เป็นอย่างดี

ตัวอย่างที่ 1 ผู้กำกับภาพยนตร์บรรยายถึงการสื่อสารกับบุคลากรในขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ว่า

ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ก.(นามแฝง, 2567, 30 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์) : หลัก ๆ เราคุยกับผู้ช่วยๆ เยอะที่สุด รองลงมา ก็ DP (director of photography หรือ ผู้กำกับภาพ) ทั้งสองคนนี้เราจะใช้คนที่เราเคยทำงานกันอยู่แล้วหลังจากประชุมกันมาแล้วเข้าใจแล้ว เราก็จะสื่อสารผ่านผู้ช่วยเป็นหลัก เราให้เกียรติหน้าที่ผู้ช่วย

ตัวอย่างที่ 2 ผู้กำกับภาพยนตร์บรรยายถึงการสื่อสารกับบุคลากรในขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ว่า ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ข (นามแฝง, 2567, 3 ธันวาคม, สัมภาษณ์): ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้กำกับภาพ และโปรดักชั่นดีไซน์ สามคนนี้ คือ สำคัญสำหรับพี่เลย ผู้ช่วยเหมือนคนบริหารทั้งหมดในกองถ่ายให้พี่ แต่อีกสองคนคือคนที่พี่จะสร้างภาพให้พี่ได้ พี่จะคุยเรื่องของงานภาพ และความรู้สึก พี่ใช้คนที่รู้ใจ พี่เคยใช้ผู้ช่วยที่พี่ไม่เคยร่วมงานด้วยสุดท้ายเขาไม่เข้าใจ ความต้องการของพี่ มันเหมือนเราต้องใช้ความไวใจและความเข้าใจในการทำงาน

1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง

ข้อมูลและการวิเคราะห์จากการสังเกตการณ์ผู้กำกับต้องอธิบายทบทวนความรู้สึกของตัวละครให้กับนักแสดงฟังก่อนที่จะเข้าฉาก เพื่อให้นักแสดงจดจำจากก่อนหน้านี้ได้ และอธิบายถึงลักษณะการแสดงที่ผู้กำกับภาพยนตร์อยากให้นักแสดงทำการแสดงออกมาได้ตามที่ผู้กำกับภาพยนตร์ตั้งเป้าหมายไว้สำหรับฉากนั้น ตัวอย่างที่ 1

ฉากที่นักแสดงต้องร้องไห้อย่างหนักเมื่อถ่ายครั้งแรกเสร็จผู้กำกับเดินไปที่หน้าฉากผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการสื่อสารกับนักแสดงว่าตนเองต้องการถ่ายทำอีกครั้ง และต้องการถามความสมัครใจของนักแสดงเพื่อถ่ายทำใหม่ ผู้กำกับภาพยนตร์จึงชูนิ้วชี้ (สัญลักษณ์เลข 1 และสัญลักษณ์ โอเค) ซึ่งหมายถึง ขออีก 1 ครั้ง โอเคหรือไม่

ตัวอย่างที่ 2

ฉากถ่ายทำจากนักแสดง นักแสดงต้องวิ่งหนีระเบิดเอฟเฟกต์ระยะทางไกล ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการถ่ายทำอีก 1 ครั้ง ผู้กำกับภาพยนตร์จะเดินไปที่หน้าฉากแล้วถามกับนักแสดงต่อหน้าที่ทีมงานทุกคนว่า ขอให้ทำแบบเดิมซ้ำอีก 1 ครั้งได้หรือไม่ พร้อมอธิบายเหตุผลให้นักแสดงฟังว่า ทุกอย่างดีหมดแล้วขอแก้ไขตัวระเบิดนิดหน่อย

ข้อมูลและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกการสื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ในระหว่างการถ่ายทำภาพยนตร์นั้น ผู้กำกับต้องใช้วิธีการสื่อสารหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับบริบท เช่น บางฉากต้องการให้นักแสดงถ่ายทอดการแสดงในแบบที่นักแสดงตีความผ่านตัวละคร ผู้กำกับจะไม่บอกความต้องการตรง ๆ แต่จะเป็นการอธิบายถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครต่อฉากนั้น อาจมีการทำความเข้าใจเหตุการณ์ก่อนหน้าฉากนี้อิงจากบทภาพยนตร์ หรือสิ่งที่กำลังจะเกิดต่อจากเหตุการณ์ที่กำลังถ่ายทำอยู่ในขณะนั้น

ตัวอย่างที่ 1 ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ก. อธิบายถึงการสื่อสารกับนักแสดงว่า

ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ก.: ส่วนใหญ่เราเวิร์กช็อปก่อนพอนักแสดงทำการบ้านร่วมกันพอมมาถึงกองมันก็ง่าย คุยกันนิดหน่อยก่อนเข้าฉาก ส่วนมากเราจะบอกแค่เราต้องการอะไร เช่น ฉากนี้เราเอาความรู้สึกไม่ต้องร้องไห้ ไม่นาน้ำตาก็ได้ไม่เป็นไร แต่ถ้าเราอยากได้น้ำตาเราก็จะบอกเลยว่าฉากนี้เราอยากให้ร้องไห้ (ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ก, 2567)

ตัวอย่างที่ 2 สำหรับการสื่อสารเพื่อให้นักแสดงแสดงออกมาได้อย่างที่ต้องการผู้กำกับภาพยนตร์นาย ข. ได้บรรยายเอาไว้ว่า

ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ข (นามแฝง, 2567, 3 ธันวาคม, สัมภาษณ์): พี่บรีฟก่อน กำหนดทิศทางและบางสิ่งที่พี่ต้องการก่อน ส่วนของการแสดงพี่ให้เขาลองทำให้พี่ดูก่อนแล้วค่อยขอปึงจากสิ่งที่เขาแสดง หลังจากนั้นพี่ถึงจะเข้าไปบอกว่า พี่ชอบอันไหนหรืออยากให้เพิ่มเติมอะไร

1.3 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งและทีมงาน นักแสดง

ข้อมูลและการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกการสื่อสารระหว่างผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์มีระยะห่างเนื่องจากนักแสดงให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือกับผู้กำกับภาพยนตร์มากกว่าผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ ตัวอย่างที่ 1 ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ยังได้บรรยายเพิ่มเติมถึงอุปสรรคในการถ่ายทอดการสื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์ไปยังนักแสดงในฐานะผู้ช่วยผู้กำกับว่า

ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง (นามแฝง, 2567, 5 ธันวาคม, สัมภาษณ์): ของเราเคยเจอนักแสดง 2 แบบ คือจะมีที่นักแสดงเขาเชื่อใจผู้กำกับภาพยนตร์มาก ๆ เขาก็ไม่เชื่อว่าสารที่เราส่งต่อเป็นการสื่อสารจากผู้กำกับภาพยนตร์จริง ๆ เขาจะชนกับผู้กำกับภาพยนตร์โดยตรงเลย ซึ่งตรงนี้ก็เป็นเรื่องของกำแพงระหว่างนักแสดงกับเรา เราก็จะทำงานในส่วนของการดูหน้าเซ็ทไป ส่วนบริฟนักแสดงเราก็ให้ผู้กำกับภาพยนตร์บริฟไปแล้ว ยื่นวิทยุสื่อสารไปให้นักแสดงฟังผู้กำกับภาพยนตร์เขาบริฟมาแทน ผู้ช่วยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีส่วนโดยตรงกับแอ็กติ้งอยู่แล้ว ส่วนนักแสดงที่เขาไวใจเราบางทีเขาก็ได้รับรู้อะไรบางอย่างที่นักแสดงไม่สามารถบอกผู้กำกับได้เขาจะมาสะกิดบอกเราเหมือนกัน เราค่อยไปบอกผู้กำกับภาพยนตร์นอกรอบ

2. การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ

2.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง

ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้กำกับภาพยนตร์ต่างประเทศมอบหมายหน้าที่ให้ผู้ช่วยผู้กำกับมีหน้าที่ดำเนินงาน ประสานงานกับทีมงานเตรียมพร้อมสำหรับการถ่ายทำภาพยนตร์ และรายงานให้กับทีมงานรับรู้สถานการณ์การทำงานในขณะนั้น แต่ผู้กำกับภาพยนตร์จะสื่อสารกับผู้กำกับภาพมากกว่า ผู้กำกับภาพยนตร์ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำงานและการสื่อสารระหว่างผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ว่า

ผู้กำกับภาพยนตร์ นาย ค. (นามแฝง, 2567, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์): สำหรับผมการทำงานร่วมกับผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ผมทำกับใครก็ได้ แต่ผมจะให้ความสำคัญกับผู้กำกับภาพเพราะผู้กำกับภาพคือ คนที่ผมจะมีการร่วมกันเพื่อหาแนวทางและทำให้ความคิดสร้างสรรค์ มันมีความเป็นสโตนีเอกลักษณะเฉพาะตัว ผมให้ความสำคัญกับงานภาพค่อนข้างมาก ดังนั้นหากผมกับผู้กำกับภาพของผมมีแนวทางร่วมกัน ผู้ช่วยผู้กำกับจะเป็นคนมาคอยสนับสนุนงานดำเนินงานในขั้นตอนถ่ายทำภาพยนตร์อีกที (ผู้กำกับภาพยนตร์ นาย ค., 2567)

2.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง

ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวต่างชาติมีความแตกต่างจากผู้กำกับภาพยนตร์ไทยเป็นอย่างมากเรื่องการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ เช่น ภาษากาย ระยะห่าง กล่าวคือผู้กำกับภาพยนตร์ชาวต่างชาติมีการแสดงภาษากาย ประกอบกับการอธิบาย เช่น การยกมือมาที่ข้างบริเวณใบหน้าของนักแสดง ถึงแม้จะเป็นนักแสดงเพศตรงข้ามก็ตาม การอธิบายจากและความต้องการทางการแสดงจากนักแสดง ผู้กำกับภาพยนตร์มีลักษณะพูดในระยะใกล้ และสื่อสารกับนักแสดงตลอดเวลา

ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้กำกับภาพยนตร์พบปัญหาระหว่างการสื่อสารกับนักแสดงอย่างมาก เนื่องจากนักแสดงหลักเป็นบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่ต่างออกไป โดยที่ผู้กำกับภาพยนตร์เติบโตในวัฒนธรรมยุโรป นักแสดงหลักเติบโตในวัฒนธรรมไทย ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้นักแสดงเกิดความเข้าใจโดยผู้กำกับภาพยนตร์ให้สัมภาษณ์ดังนี้

ผู้กำกับภาพยนตร์ นาย ค. (นามแฝง, 2567, 25 พฤศจิกายน, สัมภาษณ์): ในวัฒนธรรมของผมสามารถสื่อสารกับนักแสดงได้อย่างตรงไปตรงมา แต่สำหรับนักแสดง ไทยผมไม่สามารถพูดแบบตรงไปตรงมาได้ เช่น ถ้าผมอธิบายจากบางอย่างให้กับนักแสดงที่มาจากวัฒนธรรมเดียวกัน หากนักแสดงท่านนั้นไม่ชอบหรือมีความคิดเห็นอย่างไรนักแสดงสามารถพูดตรง ๆ กับผมได้เลยแล้วเราหาทางออกร่วมกันผมพร้อมรับฟังและปรับเปลี่ยน วัฒนธรรมตะวันตกผมยอมรับว่าเราไม่กลัวที่จะพูดคุยกันตรง ๆ แต่สำหรับวัฒนธรรมไทยนั้นแตกต่างโดยสิ้นเชิง ในช่วงแรก

ที่มีการอ่านบทพร้อมกันทั้งทีมงาน และนักแสดง ทุกคนไม่มีข้อกังขาใด ๆ แต่พบว่า หลังจากนั้นผู้จัดการนักแสดงมาแจ้งถึงข้อจำกัดบางอย่าง ซึ่งผมต้องปรับเปลี่ยนในภายหลัง ซึ่งสำหรับผมต้องปรับตัวเยอะ แต่เข้าใจได้เพราะผมถ่ายทำภาพยนตร์ยาวกับนักแสดงไทยทั้งเรื่องเป็นครั้งแรก และครั้งนี้ผมได้เรียนรู้เพื่อนำไปเป็นประสบการณ์สำหรับครั้งหน้า (ผู้กำกับภาพยนตร์นาย ค., 2567)

2.3 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง

ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์สามารถบอกได้ว่าผู้กำกับภาพยนตร์สื่อสารกับนักแสดงน้อยโดยการสื่อสารนั้นเป็นการถ่ายทอดสารจากผู้กำกับภาพยนตร์เป็นส่วนใหญ่

ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์สื่อสารกับนักแสดงน้อยสื่อสารกับทีมงานมาก เนื่องจากผู้กำกับภาพยนตร์จะเป็นผู้สื่อสารกับนักแสดงเป็นส่วนใหญ่ ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ มีหน้าที่ดำเนินงานในส่วนการถ่ายทำให้แล้วเสร็จโดยผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ได้อธิบายไว้ในคำสัมภาษณ์ ดังนี้

ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ นาย ง. (นามแฝง, 2567, 5 ธันวาคม, สัมภาษณ์): สำหรับหนังต่างประเทศที่ว่ามีนักแสดงกับผู้กำกับภาพยนตร์เขาทำงานร่วมกันได้ดีมาก ๆ เขาเข้าใจกันเคารพกัน แล้วเขาเวิร์กชอปกันมาดีใช้เวลาตรงการเวิร์กชอปเยอะมากจนเวลามานั่งงานที่แทบไม่ต้องสื่อสารกับนักแสดงเลยมันเป็นการปรับนิดหน่อยของผู้กำกับภาพยนตร์เอง ตรงนั้นที่มีเวลาและมีสมาธิกับการโฟกัสงานของผู้ช่วยจริง ๆ ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ที่มีหน้าที่รันกองจริง ๆ ซึ่งที่ว่าตรงนี้นั้นมันต่างจากกองไทยนะ กองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยผู้ช่วยทำงานจับฉ่ายไปหน่อยหนึ่ง....

อภิปรายผล

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยทั้งสองประเภทถ่ายทำในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยชิ้นนี้ 2 ข้อ คือ ศึกษาการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทย และการสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้ 3 วิธี คือ 1) สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม 2) สัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล 3) เอกสารบันทึกกองถ่าย โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายภาพยนตร์ไทย

1.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งพบว่า การสื่อสารกับผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง มีการสื่อสารแบบวัจนภาษา หรือภาษาที่เป็นทางการและอวัจนภาษา หรือภาษาที่ไม่เป็นทางการ และเมื่อนำมาพิจารณากับแนวคิดเรื่องการสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก และการสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อยของ อี.ที. ฮอลล์ (E.T. Hall) พบว่า การสื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง เป็นการสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก ผู้กำกับภาพยนตร์ให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ การสื่อสารในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับบริบท และสภาพแวดล้อมขณะนั้น บางครั้งใช้วิธีการสื่อสารผ่านวิทยุสื่อสาร บางครั้งใช้วิธีการสื่อสารกันต่อหน้า ผู้กำกับภาพยนตร์จะนั่งอยู่ที่จอแสดงภาพเป็นส่วนใหญ่ โดยให้เหตุผลว่าการดูจอแสดงภาพทำให้เห็นภาพรวมทั้งหมดผ่านจอแสดงภาพเห็นองค์ประกอบของภาพทั้งหมด เปรียบเสมือนการดูภาพจากจอภาพยนตร์ การสื่อสารกับทีมงานส่วนใหญ่ผู้กำกับภาพยนตร์ใช้วิธีสื่อสารผ่านผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งเป็นหลัก ระหว่างการถ่ายทำผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งต้องสื่อสารความคืบหน้า และแจ้งสถานการณ์กับผู้กำกับภาพยนตร์ตลอดเวลา มีการปรึกษาหารือในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้นระหว่างการถ่ายทำ และหาทางแก้ปัญหาด้วยกันอยู่บ่อยครั้ง ยกเว้นบางกรณีที่ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการสื่อสารกับนักแสดงโดยตรงเพื่ออธิบายตัวละครในฉากนั้นให้นักแสดงแสดงออกมาตามที่ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการ ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องเดินไปสื่อสารกับนักแสดงแบบตัวต่อตัว

1.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดของ อี.ที.ฮอลล์ (E.T. Hall) พบว่า สื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์กับนักแสดงเป็นการสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก และการสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อยทั้งสองรูปแบบ การสื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงมีความซับซ้อนเป็นอย่างมาก ในระหว่างการถ่ายทำภาพยนตร์นั้น ผู้กำกับต้องใช้วิธีการสื่อสารหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่บริบท เช่น บางฉากต้องการให้นักแสดงถ่ายทอดการแสดงในแบบที่นักแสดงตีความผ่านตัวละครผู้กำกับจะไม่บอกความต้องการตรง ๆ แต่จะเป็นการอธิบายถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละครต่อฉากนั้นอาจมีการทำความเข้าใจเหตุการณ์หรือฉากก่อนหน้านี้ซึ่งอิงจากภาพยนตร์หรือสิ่งที่กำลังจะเกิดต่อจากเหตุการณ์ที่กำลังถ่ายทำอยู่ในขณะนั้นแล้วปล่อยให้นักแสดงได้แสดงออกมา ในบางกรณีผู้กำกับภาพยนตร์มีความต้องการให้นักแสดงทำตามที่ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการแบบไม่มีอะไรผิดเพี้ยนต้องใช้วิธีการสื่อสารอีกแบบ เพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการการสื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงมีความยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้สูง แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์นั้น ต้องใช้การตัดสินใจและมาจากความคิดเห็นของผู้กำกับภาพยนตร์หลวมรวมกับเทคนิคต่าง ๆ จนเป็นขั้นตอนหนึ่งในการผลิตภาพยนตร์

1.3 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่งและทีมงาน นักแสดง

พบว่าในการสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยระหว่างผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงรวมถึงทีมงาน เป็นการสื่อสารแบบวัจนภาษาหรือภาษาที่เป็นทางการ และเป็นการสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อย ด้วยระยะเวลาที่จำกัดของการทำงานในขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ การจัดคิวถ่ายและสถานที่ในการถ่ายทำภาพยนตร์ไม่ได้ถูกระบุชัดเจนมาตั้งแต่แรก แต่เป็นวิธีการถ่ายทำไปเตรียมงานของคิวถัดไปพร้อม ๆ กัน คือของการถ่ายทำไม่ได้มาพร้อมกันในคราวเดียว ทำให้การสื่อสารกับทีมงานในลักษณะของเอกสารมีความสำคัญต่อขั้นตอนการถ่ายทำภาพยนตร์ไทย เนื่องจากการสื่อสารที่เป็นการพูดคุยนักแสดงให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือกับผู้กำกับภาพยนตร์มากกว่าผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์

2.การสื่อสารระหว่างบุคคลในกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ

2.1 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์หนึ่ง

พบว่าผู้กำกับภาพยนตร์ชาวต่างชาติสื่อสารกับผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ชาวไทยน้อยกว่าผู้กำกับภาพยนตร์ชาวไทย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้ช่วยผู้กำกับเป็นวัจนภาษาหรือภาษาที่เป็นรูปแบบ

2.2 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง

เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการ สื่อสารระหว่างวัฒนธรรมพบว่า ระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงนั้นค่อนข้างมีอุปสรรคเรื่องการสื่อสารเนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Intercultural communication) การสื่อสารด้วยภาษาพูดและภาษากาย การตีความ การแสดงสัญลักษณ์ (verbal language - non verbal language) ระยะห่างของคู่สื่อสาร (power distance) รวมทั้งการใช้ถ้อยคำที่ผิดหลักภาษา คือ สิ่งที่ถูกวิจัยสังเกตพบ ด้วยปัจจัยข้างต้นทำให้การสื่อสารระหว่างผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง จึงมีความซับซ้อนอย่างมาก มีการไหลลื่นของภาษาในการสื่อสาร จึงต้องอาศัยความพยายามในการสื่อสารของทั้งสองฝ่ายอย่างสูงในการทำงานร่วมกันจนสำเร็จผล

2.3 การสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดง

พบว่าผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์สื่อสารกับนักแสดงน้อยสื่อสารกับทีมงานมาก เนื่องจากผู้กำกับภาพยนตร์จะเป็นผู้สื่อสารกับนักแสดงเป็นส่วนใหญ่ ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์มีหน้าที่ดำเนินงานในส่วนการถ่ายทำ การสื่อสารระหว่างผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์และนักแสดงมีลักษณะเป็นภาษาที่มีรูปแบบเป็นทางการหรือวัจนภาษา สุภาพ มีระยะห่างมากในการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารในกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ เสนอให้ทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบของกองถ่ายทำภาพยนตร์ไทยและกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในมิติทางวัฒนธรรมกับการสื่อสาร
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปเสนอให้ทำการศึกษาวิจัยวิธีการสื่อสารของผู้กำกับภาพยนตร์ไทย

บรรณานุกรม

- กฤษฎา เกิดดี. (2557). *ภาพยนตร์: ทฤษฎี วิจัยและวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: ป๋าคูรี.
- กาญจนา โชคเหริญสุขชัย. (2550). *การสื่อสารเชิงอวัจนภาษา รูปแบบและการใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เชมพัทธ์ พัชรวิชัย. (2559). *ภาพยนตร์ไทยนอกกระแสกับภาพสะท้อนปัญหาสังคม*. [ดุชนิพนธ์นิพนธ์, สาขาวิชาทัศนศิลป์ และการออกแบบ, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์. (2553). *ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่าง วัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรสิทธิ์ พัฒนานนุรักษ์. (2558). *แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานภาพยนตร์ในเอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารงานภาพยนตร์ หน่วยที่ 1-5*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภากิตต์ ตรีสุกมล, วิภาณี แม้นอินทร์, และเรวดี ไวยวาสนา. (2563). *หลักนิเทศศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เฟิร์นข้าหลวง พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.